

בס"ד. שיחת יום ד', כ"ט שבט, אור לאדר"ח אדר ה'תשמ"ח

— אחרי סיום השבעה והסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע ז"ע —

— תרגום מאידית —

צריך לענות כברכה⁷ — בדוגמא לפגישתם של יהודים (ובפרט בענינים המשמחים) והאחד מקדם את פני חברו בברכת "שלום עליכם", חברו עונה לו בברכת "עליכם שלום"⁸. והחשוב לענות שלום הוא עד כדי כך, שהגמרא אומרת⁹ ש"אם נתן לו (שלום) ולא החזיר נקרא גזלן שנאמר¹⁰ ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם".

ב. ולהעיר, שענין זה הוא חידוש. ובהקדים:

כאשר אחד חייב לשני חוב ואינו משלמו, אין זה נקרא גזילה. הלשון "גזילה" מתאים רק במקום שהדבר כבר הי' אצל השני בפועל¹¹.

מזה שהענין דאי עניית שלום נקרא

א. כשמתחילים תקופה חדשה או ענין חדש וכיו"ב — מצוה התורה שצריך להיות "פותחין בברכה"¹ [וכן הוא הפתיחה דחלק הרביעי של ספר תניא קדישא (מאדמור' הזקן), הנקרא "אגרת הקודש" (ע"פ מה שסידרו "הרבנים בני הגאון המחבר ז"ל נ"ע)].

על אחת כמה וכמה כשהתקופה החדשה היא לאחרי שנגמרו השבעה², ומכאן ולהבא "לא יוסיפו לדאבה עוד"³, וישנו רק ענין הנחמה, "אך טוב וחסד"⁴ בטוב הנראה והנגלה.

ובפרט שכמה וכמה מ"עשרה מישראל" הביעו ברכות של נחמה, כמנהג ישראל תורה הוא, שהסיום דניחום אבלים הוא בנוסף של ברכה, "המקום⁵ ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים", ובפרט שכמה וכמה הוסיפו עוד לשונות של ברכה [ע"פ המנהגים השונים, נהרא ונהרא ופשטי⁶]

הרי ישנו החיוב, שכשמקבלים ברכה

(7) להעיר מהנהגת רבי עקיבא כו' שאמר (וביך) להרבים שבאו לנחמו — שהובאה ברמ"א יו"ד ספ"ח ס"א מבלי הזכרת דע"ק, ושהו "כבוד רבים" — "אחינו בני ישראל שמעו כו' שזכרם כפול, לכו לבתיכם לשלום" (מו"ק כא, ב).

(8) דאה גם לקו"ש חכ"ה ע' 165 ואילך.

(9) ברכות ו, סע"ב.

(10) ישעי' ג, יא.

(11) ואף שגם החיוב דפריעת חוב הוא מצד זה שלוה ממנו מעות שהיו ברשותו — הרי מלוא ההוצאה ניתנה, ולאח"ז נשאר רק חוב בלבד.

ויתידה מוז: גם כשמעכב חפץ של חברו שבא אליו בשכירות (שגם עכשיו החפץ הוא של הבעלים), מ"מ, מכיון שבתחילה בא החפץ לירו ברצון הבעלים, אינה גזילה אלא עושק. ונפסי"מ לדינא לגבי עכו"ם (דאה דמב"ם ה"ל גזילה ואבידה פ"א ה"ד ובכס"מ שם ה"ב. שו"ע אדה"ח חו"מ ה"ל גזילה וגניבה ס"ד).

(1) להעיר שזהו אחד מהטעמים שהתורה מתחילה בכי"ת — "כראשית" לשון (ר"ת) ברכה — ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. זהר ר"פ ריגש. נתי' בלקו"ת דאה יט, ב. ועוד. — וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641. וש"נ.

(2) כי "שלשה ימים לבכי שבעה להספד" (שו"ע יו"ד רסצ"ד. וש"נ).

(3) לשון הכתוב — ידמי' לא, יא.

(4) לשון הכתוב — תהלים כג, ו.

(5) ראה נגיד ומצוה ח"ב ענין אבילות (ד"ה המקום) הטעם שאומרים "המקום" דוקא.

(6) חולין יח, ב. נו, א.

ונוסף לזה: ברכתו של הקב"ה היא באופן ד"תוספתו מרובה על העיקר"¹⁹. שגם ה"עיקר" [ברכת הקב"ה להמברכים לפי "העיקר", לפי ברכותיהם, ובפרט שבודאי היו מקרב נפש ולב עמוק] הוא בריבוי גדול, ועד שזה נקרא בתורת אמת בשם "עיקר" —

ולכל זה ניתוסף ה"תוספת", שהיא "מרבבה על העיקר" — ריבוי בכמות, וגם (ובעיקר) — ריבוי באיכות, ועד ריבוי שלא בערך.

ולהוסיף, שבברכתו של הקב"ה ישנה מעלה נפלאה נוספת: מכיון ש"אלקיכם כהן הוא"²⁰ ו"כהנים וריון הם"²¹ — הרי נוסף לזה שהברכה גופא היא בתוספת שלא בערך כנ"ל — גם קיום הברכה (המשכת והשפעת הברכה למטה, ועד — למטה ממש) היא בזריזות הכי גדולה, "עד מהרה ירוץ דברו"²², שברכותיו של הקב"ה לכל אחד ואחת מהמנחמים והמברכים, יקויימו מיד,

ובגילוי, שנראה בעיני בשר, ועד לאופן ש"מראה באצבעו ואומר זה"²³.

ד. בהאמור לעיל — הפס"ד בתורה שכל המברך מתברך — מיתוסף בנידון רידן עוד ענין:

מכיון שהניחום (והברכות הקשורים בזה) הוא על בתו של נשיא דורנו — ובפרט ע"פ מאמר רז"ל²⁴ "איש מזריע

בתורה בשם גזילה — "גזילת העני" — מוכח, שברכת שלום שצריך לתת לזה שנתן לו שלום אין זה חיוב בלבד, אלא יתירה מזה, שהברכה (ברכת שלום) היא כבר שלו (עוד לפני שענה לו), ולכן, כשאינו עונה לו, לוקחים, וגוזלים ממנו, עניית הברכה, "גזילת העני", "העני" (גם) מלשון עני¹² (מענה) — השייכת כבר אליו.

ג. ע"פ כל הנ"ל מובן בנוגע לעניינינו — עניית ברכה לכל המנחמים ומברכים — שזה צריך להעשות בהקדם האפשרי. וההזדמנות הראשונה לעשות זה באופן כללי וכו' — מיר כשנגמרת התקופה דשבעה, ומתחילה התקופה שלאחרי זה.

ולכן מנצלים ההזדמנות לענות ולברך את כל המנחמים והמברכים,

וגם להודיע — "הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו"¹³ — שבהיותי היום על הציון דכ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו [ש"מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש"¹⁴ לכל צאן מרעיתו¹⁵], הזכירו וחזרו על הכתוב בפסקי הלכות וכו', מיוסד על תושב"כ — שהשי"ת מברך כל המברך "ואברכה מברכך"¹⁶, כל המברך מתברך¹⁷ בברכתו של הקב"ה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה¹⁸.

12) ראה יעב"ץ לברכות שם. עץ יוסף לעין יעקב שם.

13) שבת י, ב.

14) סוטה יג, סע"ב בנוגע למשה רבינו וכן הוא בנוגע לכל נשיא הדור, אתפשטותי דמשה שבכל דרא ודרא (כדלקמן ס"ז).

15) ראה אגרות קורש אדמו"ר מוהדי"צ ח"א ע' קמא.

16) לך יב, ג.

17) ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתורה ואברכה — חולין מט, א.

18) ברכה השלישית דברכת המזון. וי"ל כנגד ר' אותיות דשם הוי' (ראה לקר"ש ח"כ ע' 576 הע' 20).

19) ב"ר פס"א, ד. דב"ר פ"א, יג.

20) סנהדרין לט, א.

21) שבת כ, א. וש"נ. רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"כ.

ועוד.

22) תהלים קמו, טו. וראה לקו"ט ס"פ קרח.

23) ל' המדרש — שמור"ר ספכ"ג. וראה תענית

בסופה.

24) נדה לא, סע"א.

שלפני הגאולה, יהי בכל אחד ואחת מישראל "אך טוב וחסד" בטוב הנראה והנגלה, הן בענינים הרוחניים, והן בענינים הגשמיים.

ה. ולהוסיף, כשם שהגאולה מהגלות היא (בעיקר) בנוגע לעניני הגוף²⁸ — כי הנשמה מלכתחילה לא הלכה בגלות, כידוע הפתגם דנשיא דורנו²⁹, אבי הנפטרות, בשם אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע — עד"ז הוא גם בנוגע להשפעת הטוב וחסד ברגעים האחרונים דהגלות (כתור הכנה להגאולה), שההשפעה צריכה להיות (לא רק בנוגע לענינים רוחניים דהנשמה, אלא גם ואולי בעיקר) בנוגע לענינים גשמיים דהגוף.

ומכיון שלא רק "נפשא דילהון קדישא" אלא גם "גופא דילהון קדישא"³⁰ כמו שאומרים (מהזוהר הקדוש) ב"מענה לשון" על ציון של צדיקים — הרי מובן, שההשפעה הבאה בזכות הנפטרות בתו של נשיא הדור היא לא רק בנוגע לעניני הנשמה אלא גם (ואדרבה, לכל לראש³¹) בנוגע לעניני הגוף, ובענינים הפרטיים,

וכאמור לעיל, שכל הברכות והשפעות יהיו בקשר לענינים טובים בטוב הנראה והנגלה וכאופן שיראו אותם בעיני בשר, מראה באצבעו ואומר זה.

* * *

תחלה יולדת נקבה", ז.א. שאצל בת ישנו כח האב יותר מאשר אצל בן²⁵ — שנשיא דורנו הוא ממלא מקום דהנשיאים שלפניו עד לאדמו"ר הזקן, ועד להבעש"ט,

הרי מובן, שבברכותיו של הקב"ה הנמשכים ע"י הברכות הקשורים בניחום אבלים זה, ניתוסף גם פעולת הזכויות והכחות של הנפטרות (שהיא בתו של נשיא הדור, נוסף על הזכויות שע"י המעש"ט שלה בעצמה).

ובפרט ש"טוב עין הוא יבורך"²⁶ — הרי בודאי, שנותנת מהזכויות שלה ('נתן מלחמו'²⁶) לכל אחד ואחת.

וע"ז מיתוסף עוד יותר גם כביכול בברכותיו של הקב"ה לכל המנחמים והמברכים — הן בהברכות גופא, והן בהזריות דקיום הברכות,

הן בענינים הפרטיים דכל אחד ואחת מישראל (ובפרט מהמנחמים ומברכים), והן, ועד בענין הכללי — הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש,

ובפרט שהנפטרות היא (כנ"ל) בתו של נשיא הדור, שהוא הממלא מקום דהנשיאים שלפניו ועד לאדמו"ר הזקן והבעש"ט, שהפצת המעיינות דהבעש"ט (כפי שהם מבוארים בתורת חסידות חב"ד אדמו"ר הזקן והנשיאים ממלאי מקומו) מביאה ל"אתי מר" דא מלכא משיחא²⁷.

ושגם ברגעים האחרים האחרונים

28 ועד"ז בנוגע לתחיית המתים, דענין המיתה היא שהנשמה מסתלקת מהגוף, ובזמן התחי' יחי' גם הגוף.

29 שיחת ג' תמוז תרפ"ז — נדפסה בסה"מ קונטרסים ח"א קעה, ב. תרפ"ז ע' קצו. ועוד.

30 זח"ג ע, ב.

31 להעיר מזה שכוהר שם "גופא דלהון קדישא" בא לפני "נפשא דלהון קדישא".

25 ובפרט בנוד"ד — ראה "היום יום" כ"ח אייר.

26 משלי כב, ט. ולהעיר שאמרד"ל (זח"ג קל, א. וראה המשן תעריב ח"ב ע' אילא) שזו קאי על יוסף — שמו (הראשון) של נשיא דורנו, אבי הנפטרות.

27 אגרת הקודש דהבעש"ט הידועה — נדפסה ככתור שם טוב בתחלתו. וכב"מ.

ז. וכל זה מוסיף עוד יותר בהנחמה על הנפטרת, ועד להנחמה האמיתית "נחמת ציון וירושלים" בקרוב ממש, שאז יהי "הקיצו ורננו שוכני עפר"³⁹ והיא בתוכם.

שנחמה זו (נחמת ציון וירושלים) תהי' (נוסף על הנחמה שע"י הנביאים, "נחמו נחמו עמי"⁴⁰, גם ובעיקר) ע"י הקב"ה עצמו⁴¹ — "אנכי אנכי מנחמכם"⁴², ובוזה גופא — "אנכי אנכי" ב' פעמים, למעלה מכפי שהי' במ"ת ככתוב⁴³ "אנכי" פעם אחת⁴⁴.

ומכיון שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר, ועד מרובה באין ערוך (כנ"ל) — הרי מובן, שההוספה בהנחמה לעת"ל ב"פ "אנכי", היא באופן נעלה באין ערוך מהגילוי ד"אנכי" פ"א שהי' במ"ת.

וכמובן גם מהנחמה שהקב"ה ניחם את משה רבינו על שבירת הלוחות⁴⁵, "אל⁴⁶ תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרשות ואגדות ה"ה"⁴⁷ ויגד לך תעלומות חכמה כי כפליים לתושי" — שהפירוש ד"כפליים לתושי" הוא (לא רק כפליים (ב"פ) ממה שהי' בלוחות ראשונות במ"ת, אלא) שניתוסף ריבוי

ר. נוסף להמענה של ברכה להמנחמים ומברכים, הרי כאן המקום להביע יישר-כח ונתינת תודה חמה, לכל אלו שמהירו (באופן ד"חטוף ואכול חטוף ואישתי"³²) עוד בשלושה, עכ"פ בשבעה, עכ"פ במשך השלושים — וייסדו קרנות גמילות-חסדים, מוסדות וכו' — לזכר הנפטרת.

ולהוסיף, שנתייסדה גם קרן מיוחדת הנקראת בשם "קרן חמ"ש" — הראשי תיבות דשם הנפטרת, ח"י מושקא שניאורסאהן.

ואע"פ ששם המשפחה אינו נוגע כ"כ לכאורה — מ"מ מצינו בכמה שטרות וכיו"ב, שלחיוק הדבר חותמים הערים גם עם שם המשפחה.

ובפרט בנדו"ד — שבשם המשפחה מודגש בגלוי הקשר עם מייסד המשפחה — אדמו"ר הזקן, ששמו "שניאור" [על שם שני האורות³³ נגלה דתורה ופנימיות התורה³⁴, נוסף על זה שהי' נשמה חדשה, כמסופר ברשימות ושיחות של אבי הנפטרת³⁵],

ובפרט שבשם המשפחה הוסיפו³⁶ גם הסיום "שניאורד)אן", המדגיש שהקשר עם אדמו"ר הזקן הוא באופן של בן ("סאן"). שהאב זוכה לבן מיד שנולד כו' (בחמשה³⁷ דברים)³⁸, ועד שבן יורש הכל.

39 ישעי' כו, יט.

40 שם מ, א.

41 ראה אבוררהם בסדר הפרשיות וההפטרות

(בשם מדרש).

42 ישעי' נא, יב.

43 יתרו כ, ב. ואחזקן ה, ו.

44 ראה לקרית שבת שובה סה, סע"ב.ג. ועוד.

45 ולהעיר שקשה מיתתן של צדיקים לפני

הקב"ה כשבירת הלוחות (ירושלמי יומא פ"א ה"א.

תנחומא (באבער) אחרי י. הובא בפרש"י עקב י, ו.

נתבאר בלקו"ש ח"ד ע' 30 ואילך).

46 שמור"ר פמ"ז, א.

47 איוב יא, ו.

32 עירובין נד, א.

33 דאה יש"ש גיטין פ"ר סכ"ו. וראה לקו"ש

ח"ו ע' 37 ואילך. וש"נ.

34 לקו"ד ח"א פנ, רע"א. וראה גם בהנסמן

בלקו"ש שם. לקוטי לרי"צ — אגרות ע' רית ואילך.

35 לקו"ד ח"ג תנח, א ואילך. ס' השיחות

תש"ה ע' 127. סה"מ תשי"א ע' 154. ובכ"מ.

36 בדור אדמו"ר הצ"צ. ולהעיר שבדור אדמו"ר

האמצעי ה' כינוי המשפחה — "שניאור" (היום

יוס"ד ניסן).

37 ובתור רמו עכ"פ ש"חמש" הוא ר"ת של שם

הנפטרת, כנ"ל בפנים.

38 עדיות פ"ב מ"ט.

ועד"ז גם אצל המתאבלים, בנוסף ש"לא יוסיפו לראבה עוד"⁵³, הרי אדרבה — "והפכתי אבלם לשמחה"⁵⁴, "הפכת מספדי למחול לך"⁵⁵.

ח. ויש לומר, שענין הנ"ל מרומז גם בלשון הרמב"ם⁵⁶: "משה רבינו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה" — שמיד אחרי "שבעת ימי אבלות" (התקופה שסיימו זה עתה) באים "שבעת ימי המשתה", ענינים של שמחה, ולא רק סתם שמחה, אלא שמחת חתן וכלה וכדוגמתם, שהיא שמחה הכי גדולה⁵⁷, הקשורה עם "חמשה³⁷ קולות" הקשורים עם החמשה קולות שהיו במתן תורה⁵⁸ — יום חתונתו של הקב"ה וכנסו"⁵⁹.

ויש להוסיף: איתא במדרש⁶⁰, שבעת מ"ת היו ה"אירוסין" של הקב"ה וכנסו, "אבל לימות המשיח יהיו נשואין".

ועפ"ז יש לומר, שזהו מה שהרמב"ם מרמז שאחרי שבעת ימי אבלות באים שבעת ימי המשתה

— ששבעת ימי המשתה ה"ה

מופלא, "הלכות מדרשות ואגדות", ועד ל"יתעלמות חכמה", ריבוי מופלא שבאין ערוך⁴⁸.

וע"י הדברי נחמה שהקב"ה אמר למשה רבינו, הרי"ז נמשך ל"אתפשטותי" דמשה בכל דרא ודרא⁴⁹, לנשיאי ישראל שבכל דור ודור, ועד לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וע"י הנשיאים — גם לכל ישראל [נוסף על זה ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי" משרע"ה"⁵⁰, הרי ע"י נשיאי ישראל — נמשך ונתגלה עוד יותר]⁵¹,

שכאשר קורה מאורע הגורם צער — אומר הקב"ה (ביחד עם נתינת כח ע"ז) "אל תצטער", ביחד עם הטעם וההסברה, שהמאורע בלתי רצוי הוא רק "לרגע קטן"⁵², אבל אח"כ יתוסף עי"ז הוספה ועד — "כפליים לתושי", (כנ"ל) הוספה שבאין ערוך.

ובנידון דידן, שבקרוב ממש, נוסף על זה שיבטל הענין דהיפך החיים, הרי אדרבה, יקייים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר", שיתוסף בשמחה,

53 ירמ' לא, יא.

54 שם, יב.

55 תהלים ל, יב. וראה רשימות הצ"צ לתהלים עה"פ, ש"הפכת מספדי" ה"י בפורים, שאז נעשה אתהפכת חשובא לנהורא, "החודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה" (וראה בארוכה שיחת ש"פ משפטים, מכה"ח אדר). שזה נמשך מבחי" עתיק, דלית שמאלא בהאי עתיקא (ראה בארוכה ד"ה באתי לגני דש"פ בשלח, י"א שבט. וש"ג), ועיקר הגילוי יהי לע"ל, דאז אהפוך גו' (צפני" ג, ט).

56 ריש ה' אב. מידושלמי כתובות פ"א ה"א.

57 ראה המשך שמח תשמח תדני' — ע' רעט ואילך.

58 ברכות ו, ב.

59 תענית כו, ב (במשנה). וראה במדב"ד פ"ב, ח (בסופו).

60 שמו"ד ספ"ו. במדב"ד שם. וראה לקו"ת

שה"ש מח, א"ב.

48 וי"ל אשר מנחמה זו ועל צערו של משה בענין התורה — נמשכת נחמה גם על דכרים המצערים בעולם, דאסתכל באורייתא וברא עלמא (זח"א קלד, סע"א, ח"ב קסא, רע"ב. ח"ג קעח, א), ומשה הוא נשיא רבנני בכל צרכיהם הרוחניים ובכל צרכיהם הגשמיים.

49 זח"ג רעג, א. תקי"ז ט"ס. ועוד.

50 תניא פמ"ב בתחלתו. ושם (ס, ע"ב), שבחי" משה שבו פועלת עליו במחשבה דיבור ומעשה שלו — "ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו גו' לשמור את מצוות ה'" (עקב י, יב).

51 להעיד מתניא רפמ"ב: "יתר על כן בכל דור דור יורדין נצוצין מנשמת מרע"ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור... ללמד דעת את העם".

52 ל' הכתוב — ישעי' נד, ז.

וקוב"ה כולא חד⁶⁶, אין זה רק מצד הנשמה, אלא גם מצד הגוף והבשר, וכנ"ל מ"מענה לשון", "גופא דילהון קרישא".

ולכן, כשיתגלה ענין הנשואין דהקב"ה וכנס"י, "והיו לבשר אחד"⁶⁷, אז יראו, איך שגם הפסק החיות דהגוף (שהי' לפניו) הוא רק בחיצוניות.

י. וכל זה מזודים וממהרים עוד יותר עי"ז שכל יהודי מוסיף באמונתו בביאת המשיח, ותחיית המתים⁶⁸ וכו' — כמו שכמה וכמה נוהגים לומר בדיבור בגלוי "אני מאמין כו'", וגם אלו שלא אומרים בדיבור, ה"ה חושבים עי"ז בכל יום ויום, ובהרגשה — בברכת "את צמח דוד עברך מהרה תצמיח" ו"לישועתך קוינו כל היום", ובמשך כל היום מצפים על הישועה, וגם בשבת ויום טוב — מבקשים, ויותר משלשה פעמים "ותחינה עינינו בשוכך לציון ברחמים",

וכפי שגם הוכירו וביקשו על ה"ציון" דנשיא דורנו (כנ"ל ס"ג) הברכה המיוחדת — שבקרוב ממש "ולא עיכבן אפילו כהרף עין"⁶⁹ יבוא משיח, ותיכף ומיד ממש⁷⁰ — "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא (בעל הציון) וכל בני ביתו בראשם.

בנשואין, שנשואין דבני" (חתן וכלה) קשורים וברוגמת הנשואין דהקב"ה וכנס"י שיהי' לעת"ל, וכמובן גם מזה שבנוסח השבע ברכות (שאומרים בשבעת ימי המשתה) מדובר אודות ה"חמשה קולות" שיהיו לעת"ל⁶¹ —

שהנחמה העיקרית על (שבעת ימי) אבלות היא — הנישואין דהקב"ה וכנס"י שתהי' לעת"ל, שאז יהי' "הקיצו ורננו שוכני עפר", כולל זה שעליו מתנחמין.

ט. ולתוספת ביאור:

נישואין הוא, שהקשר דחתן וכלה הוא קשר נצחי, בנין ערי עד (שלכן, כשרוצים לכרות אותו, ר"ל, ה"מזבח מוריד עליו רמעות"⁶²). ועד שאין זה קשר בין שני אנשים, כ"א, ששניהם נעשו לדבר אחד, "והיו לבשר אחד"⁶³.

וזהו הקשר שבין "הקיצו ורננו שוכני עפר" וענין הנישואין: מה שעכשיו יכול להיות מציאות דהיפך החיים — אע"פ ש"ואתם הרבקים בה" אלקיכם חיים כולכם היום"⁶⁴ — הוא מצד זה שהרביקות וההתקשרות עתה אינה בגלוי (וי"ל שזה שהי' אפשרי להתעלם הוא מפני שהי' רק באופן של אירוסין): משא"כ לעת"ל (שאו יהי' נישואין) — לא רק שהחיים יהיו חיים נצחיים, אלא יתירה מזה, שיתגלה שגם העלם החיות שהי' לפניו, הי' רק לפי שעה, ורק בחיצוניות⁶⁵,

ויש להוסיף: הפירוש ד"והיו לבשר אחד" הוא, שזה שישאל (ע"י אורייתא)

66 ראה זח"ג עג, א. לקו"ת נצבים מו, א. ועור.

67 ולהעיר ששמחת נשואין הוא (בעיקר) שמחה גשמית וסעודת חור"ב וכו', כי יחוד זו"ג הוא יחוד גופני, ועי"ז נמשך גילוי העצם וכו' — המשך שמח תשמח הנ"ל — ע' רסו ואילך.

68 עיקר הי"ב והי"ג מהי"ג עיקרים.

69 מכילתא ופרש"י בא יב, מא. וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז, טו), נפלאות אפילו בערך לכימי צאתך מארמ"צ (אוה"ת עה"פ שם).

70 כידוע שצדיקים קמים לתחי' מיד — זח"א

קמ, א. ומפורש גם בגמרא — "לעתיד לבוא

לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם" (יומא ה, ב).

ולהעיר שאהרן ובניו (כהנים) ומשה — זריזין הם.

61 ראה חדא"ג מהרש"א כתובות ח, א.

62 גיטין בטופה.

63 בראשית ב, כד.

64 ואתחנן ד, ז.

65 ראה בארובה לקו"ש ח"ו ע' 84.

שצדקה "מצילה" את ה"שוכני עפר" מ"מות", כי "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה" שאז יהי "הקיצו ורננו שוכני עפר".

ז.א. שתמורת זה ש"צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין האומות"⁸², יהי הצדקה הנצחית, שהקב"ה יוציא בני מהגלות.

ובפרט שישראל מבקשים על הגאולה, ולא רק מבקשים אלא גם צועקים "עד מתי", גם בחוכן של תביעה כביכול, הרי זה מחייב (כביכול) את הקב"ה — ולא באופן של חיוב ח"ו, אלא הקב"ה שמח מזה, כמאחז"ל⁸³ "הקב"ה חייך ואמר נצחוני בני נצחוני" — שיענה לבני,

והתורה כבר הודיעה והכריזה ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה"⁸⁴, ונשיא דורנו פסק⁸⁵ שאנחה של יהודי היא תשובה שלימה,

וכמו שהעיד⁸⁶, שכבר השלימו את כל הענינים, ולא נותר אלא לצחצח את הכפתורים דבגדי השרד — בגד איש צבא [שי"ל הפירוש בזה: כל יהודי הוא יוצא צבא בישראל⁸⁷, וכאשר יוצאים (כל יהודי ביחוד עם אשתו ובנותיו) לקבל את פני ה' אלקי הצבאות"⁸⁸ בגאולה העתידה, צריך ללבוש הבגדים המיוחדים לזה, בגדי השרד],

ומוכן בפשטות, שמכין שכבר יותר

והולכים כולם יחדיו לארצנו הקדושה, "ארץ אשר גוי עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁷¹, ובאופן ד"ירחיב ה' אלקיך את גבולך"⁷²,

ושם גופא — בירושלים עיר הקודש, "קרית מלך רב"⁷³, ושם גופא — בהר הקודש, ובכית המקדש השלישי, "מקדש אדני-כוננו ידך"⁷⁴, בנין נצחי⁷⁵,

ושם נעשה לפניך כמצות רצונך⁷⁶ — הן עבודת הקרבנות, הן עבודת התפלה, שהיא לא רק במקום קרבנות⁷⁷, אלא גם בעת הקרבת הקרבנות היתה התפלה דאנשי משמר (מעמד) "על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון"⁷⁸,

ויש לומר שב"אחיהם" נכללים כל ישראל שבכל הדורות.

וקורין את שמע וכל שאר ברכות וכו'⁷⁹.

יא. כדי למהר כ"ז עוד יותר, נסיים בענין הצדקה, כנהוג לאחרונה, לעשות כל אחד לשליח של צדקה, לתת לצדקה בזמן המתאים ובמקום המתאים, ומה טוב — בהוספה מדילי".

ו"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"⁸⁰, ו"צדקה תציל ממות"⁸¹, שזה כולל שני ענינים: (א) "תציל" כפשוטו, שלא יהי מלכתחילה, (וב)

(71) עקב יא, יב.

(72) ראה יב, כ. שופטים יט, ח ובספרי ופרשי

שם.

(73) תהלים מח, ג.

(74) בשלח טו, יז ובפרשי.

(75) זח"ג רכא, א.

(76) תפלת מוסף.

(77) ברכות כו, ב.

(78) תענית כז, ב.

(79) תמיד ספ"ד ורפ"ה.

(80) ב"ב י, א. וראה תניא פל"ז.

(81) משלי י, ב. יא, ד. וראה ב"ב שם.

(82) פסחים פו, ב.

(83) ב"מ נט, ב.

(84) סנהדרין צז, ב.

(85) בשם זקנו אדמו"ר מהר"ש — לקו"ד ח"ד

תשכ, סע"א. אגרות קודש שלו ח"ג ס"ע תקנא.

(86) שיחת שמחת תורה תרפ"ט.

(87) במדבר א, ג. מת. פינחס כו, ב.

(88) הושע יב, ו. עמוס ג, יג. שם ו, יד. וראה

לקו"ש ח"כ ס"ע 446 ואילך. וש"נ.

וזה יהי' בגילוי לעיני בשר, ועד ש"כל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר⁹² ואמר כיום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"⁹¹ — ב' פעמים "זה"⁹³, "כפליים לתושי".

ויהי רצון, שכל הנ"ל יהי' בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש — "לא עיכבן אפילו כהרף עין", ובגילוי לעיני בשר ממש, באופן ש"מראה באצבעו ואומר זה".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאו"א שטר של דולר, על מנת לתת אותו (או חילופו) לצדקה, ומה טוב בהוספה מדילי].

משלושים שנה שמצחצחים את הכפתורים, הרי בודאי שהם כבר מצוחצחים בתכלית השלימות.

ובפרט שנמצאים בשנת "הקהל האנשים והנשים והטף", ו"שנת תשמח" ו"תשמח" — א"כ עתה הוא הזמן היותר מסוגל ל"הקהל" אמיתי, "קהל גדול ישובו הנה"⁸⁹, ו"תשמח" אמיתי, "שמחת עולם על ראשם"⁹⁰.

ולא יצטרכו לדבר אודות זה ולחפש רמזים ולפרש פירושים, אלא יהי' "הקהל" ושמחה בפועל ובגילוי, שמחה הכי גדולה, עד ל"עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים"⁹¹, ש"מחול" (ריקוד) קשור עם שמחה גדולה ביותר.

(89) ירמ' לא, ז.

(90) ישע' לה, י, נא, יא.

(91) תענית בסופה.

(92) ישע' כה, ט.

(93) שמו"ר ספכ"ג.